

DEN NORSKE KIRKE
Østenstad menighet

dot 208

Kultur- og kirkedep. KI	
Saknr. <i>200606109</i>	Dato. <i>16.10.06</i>
Kode <i>KI-SDI</i>	Beh.

Til Kultur- og Kirkedepartementet
Kirkeavdelingen
Post Boks 8030 Dep
0030 Oslo

Asker 12/10-06

Staten og Den norske kirke. Høringsuttalelse fra Østenstad Menighetsråd, Asker prosti.

Forslag fra arbeidsgruppe ble lagt fram som Sak No 68/06 i rådsmøte 27. september 2006. Etter inngående drøfting ble følgende vedtak fattet:

"Høringssvaret fra MR's arbeidsgruppe oversendes Kirkerådet og Kultur- og Kirkedepartementet. MR støtter alternativ 1, fortsatt grunnlovfestet folkekirke. I tillegg presiseres at det innenfor alternativ 1 er rom for reformer, som bør tas i bruk." Vedtaket var enstemmig.

For Østenstad Menighetsråd

Ørnulf H. Aagaard
Sokneprest/fungerende Daglig leder

NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke
Forslag til høringsuttalelse fra Østenstad menighetsråd

0. Innledning

Formålet med utredningen er å gi grunnlag for å treffe beslutninger om statskirkeordningen skal videreføres, reformeres eller avvikles. Det reises fem grupper av problemstillinger:

1. Fremtidig kirkeordning
2. Finansiering
3. Gravferdforvaltning
4. Fredede og verneverdige kirker
5. Eiendomsrett.

Østenstad menighetsråd har konsentrert sin uttalelse om pkt. 1 og pkt. 2. De øvrige punktene behandles mer summarisk. Punktene 1 og 2 behandles under ett da de oppleves av oss å være svært sammenvevet.

1. Fremtidig kirkeordning og finansiering

a) Alternativer:

Det er i utredningen presentert tre hovedalternativer:

- 1) Dagens statskirkeordning videreføres innenfor dagens grunnlovsbestemmelser.
- 2) Den norske kirke organiseres som en lovforankret folkekirke.
- 3) Den norske kirke organiseres som en selvstendig folkekirke.

Utvalgets 20 medlemmer fordeler seg med 14 medlemmer for alt. 2, 4 medlemmer for alt. 3 og 2 medlemmer for alt. 1.

Hovedforskjellene mellom de tre alternativene går fram av figuren vist nedenfor.

Kirkeordning	Grunnlovsforankret folkekirke	Lovforankret kirkeordning	Selvstendig folkekirke
Rettslig forankring	Grunnloven	Særlov gitt av Stortinget	Trossamfunnsloven
Øverste myndighet	Kongen i kirkelig statsråd	Kirkemøte	Kirkemøte
Utnevning av biskoper og proster	Kongen i kirkelig statsråd. (ev. bare biskoper)	Kirken står fritt	Kirken står fritt

b) Prinsipper, mål og hensyn som bør vektlegges:

1) Hva fremmer og hindrer Den norske kirkes mulighet/frihet til å fungere som en kirke for alle de troende?

Det er grunnleggende viktig at alle som er troende, skal føle seg velkommen i kirken, at de opplever seg inkludert og i størst mulig grad kan føle at de er med på å eie sin lokale kirke, og opplever den som sin.

2) Hva gir en engasjerende kirke som skaper tro, tjeneste og tilhørighet?

Det er også viktig at kirken oppleves som relevant og viktig for folks liv både i trospørsmål, i hverdagens utfordringer, i glede og sorg i livets faser, og gjennom sine ulike aktiviteter.

3) Hva gir en trygg og god økonomi som gir grunnlag for å drive et godt og offensivt arbeid?

Uten et visst økonomisk grunnlag er det ikke mulig å drive et menighetsarbeid som på varig basis, går ut over et minimum av gjennomførte gudstjenester. Mennesker har så mange konkurrerende tilbud at kirken må ha både god kvalitet på sine tjenester, og må gjøre seg godt kjent i hele bredden av befolkningen, noe som koster penger.

4) Hva setter det enkelte medlem og lokalmenigheten i sentrum og som de viktigste premiss-settere for arbeidet i Den norske kirke?

Det er det nære fellesskapet i de lokale menighetene som er grunnmuren i Den norske kirke både i gudstjenestefellesskap, to og misjon. Gjennom ulike aktiviteter i nærmiljøet gir fellesskapet forankringen for den enkelte lokalt. Det åpne og inkluderende fellesskapet med de troende har fra urkirken vært selve definisjonen på en kirke. Det er derfor viktig å sikre at kirken utvikles med et slikt perspektiv.

5) Hva styrker Kirken som humanistisk kraft?

Gode handlinger taler bedre enn mange ord. Dette gjelder ennå mer i vår tid med en flom av informasjon og ord. Det er derfor viktig at Kirken har frihet og evne til å engasjere seg i omsorg med et klart verdigrunnlag. Aksept for tydelig å formidle kirkens verdier i samfunnet oppleves av mange som utfordrende og kontroversielt. Kirken er likeledes avhengig av å være i dialog med de verdimeslige strømningene i samfunnet uten å være moraliserende. Kirken har særdeles godt av å utfordres av samfunnsstrømningene på sine egne ærlighet og sannhet i egne verdispørsmål.

6) Hva fremmer Kirken som bærer av norsk identitet og kultur?

Den norske kirke har i over 1000 år vært en samlende kraft i det norske samfunn. Det er etter vår mening viktig å ta vare på denne tradisjonen, men gi den en tilpasset form i forhold til det mer manifolde norske samfunn som er under utvikling.

7) Hvordan unngå å virke krenkende overfor andre livssyn og menneskerettigheter?

Både ut fra internasjonale konvensjoner og for å unngå å få voksende indre konflikter om trospørsmål i vårt samfunn, er viktig at en finner akseptable løsninger for Den norske kirkes rolle i forhold til andre trosamfunn og livsholdninger.

8) Hva sikrer at det norske folk ritualer/riter for livets overganger som kjennes meningsfulle og trygge?

For store deler av medlemmene i Den norske kirke er det spesielt gjennom ritualene at de deltar i kirken. Dette er for mange møter av langt større betydning enn de n tiden disse ritualene tar. Ofte er det i kritiske og sårbare perioder i menneskers liv. Det er derfor meget viktig at ritualene oppleves som riktige i situasjonen, lett forståelige og gjenkjennbare.

9) Hvordan sikre gode styringssystemer, som gir god lokal forankring, ryddig forvaltning av ressurser, rimelig raske avklaringer og gjennomsiktighet i beslutninger, uten å utvikle større byråkratier?

Det er tendenser til byråkratisering, lukkede beslutningsprosesser og styring ovenfra. Det er derfor viktig å vurdere de organisasjonsmessige løsninger som fremmer en utvikling i retning som målene ovenfra. Vårt ideal for kirken er en kirke som er et fellesskap av folk med tilhørighet til Kristus som er åpen og inkluderende overfor alle.

c) Drøfting

Gruppen har en klar forståelse av at det er flere gode prinsipielle argumenter for hel fristilling av Den norske kirke, som gjør den til et trosamfunn på linje med alle andre. Det er betimelig å spørre om staten kan ha en religion. Nøytralitet er en illusjon, ja egentlig en form for forakt for alle trossamfunn. Aksept for ulikhet er toleranse og er en særlig utfordring for Kirken som den religionen som har et statlig mandat eller legitimitet.

I bunn og grunn er det derfor unaturlig at Kirken er et slags "forvaltningsorgan" i staten og at staten skal "styre" kirken og folks trosliv. Dette har blitt tydeligere etterhvert som andre livssyn øker sin tilslutning. Oppmerksomheten rundt trosfrihet er blitt stadig større, jfr. stadig klarere internasjonale konvensjoner om trosfrihet og menneskerettigheter.

Samtidig er ideen om nøytralitet i tros og livssynsspørsmål vanskelig å akseptere. Svært få kristne land har nå statskirker.

Statskirkeform påvirker Kirkens selvforståelse, noe som kan føre til mer forvaltningskultur, byråkrati og hierarkisk styring ovenfra, til fordel for engasjement nedenfra med omsorg og misjon. Den offentlige økonomiske støtte kan også fungere som en sovepute for Kirken og gjøre at de enkelte medlemmer i Kirken ikke tar nok ansvar for Kirkens liv og utvikling lokalt og nasjonalt.

Gruppen har også funnet mange praktiske forhold som tilsier at en går langsomt fram med å skille Kirken fra staten.

Kirken har selv satt ned 6 punkter som grunnlag og mål. I disse punktene kommer kirkens selvforståelse godt frem.

- 1 En verdens omspennende kirke
- 2 Kirke i Norge
- 3 En bekjennende kirke
- 4 En misjonerende kirke
- 5 En tjenende kirke
- 6 En åpen kirke

Det er grunnleggende for gruppen å stille seg bak dette kirkesynet. Kirken er et fellesskap som åpner seg i evig kjærlighet mot verden. Med den særlige norske kristne tradisjon med å skille mellom "personlig kristne" og "de andre", er gruppen meget skeptisk til faren for at en mer fristilt kirke blir en lukket kirke for de få "personlige kristne". Det skal ikke så mange sterke signaler på så ømtåelige spørsmål som tro og moral, før folk føler seg avvist og trekker seg. Kirken preges noe av å være / bli oppfattet som bremskloss og haleheng på samfunnsutviklingen angående tro og moralspørsmål. Kirkens mest sentrale budskap om kjærlighet, nåde, frelse og frihet kommer svakere til syne. Kirken preges av en viss frykt for at den ikke er tilstrekkelig akseptabel i folks øyne.

Det er også et stort problem at det er så lav deltakelse ved menighetsrådsvalg, ofte under 5 %. Det gjør at menighetsrådene har begrenset legitimitet som demokratisk styringsorgan og at menighetsrådene oppfattes til å være for de som er "innenfor" systemet. Etter gruppens mening er det derfor viktig at det skjer en viss rammesetting for Kirkens virksomhet gjennom andre demokratiske organer som baserer seg på langt høyere valgdeltakelse og dermed demokratisk legitimitet. På denne måten kan en sikre at også det store flertall av medlemmer som nøyer seg med å benytte ritualene i livets ulike faser i Kirken, kan påvirke noen hoveddrammer for Kirken, og at staten dermed kan stå som en form for garantist for en åpen og inkluderende folkekirke? Dette gjør at gruppen finner at alternativ 2 går for langt og for fort fram. Når valgdeltakelsen ved menighetsrådsvalgene blir over 20 %, har en oppnådd et minimum av demokratisk legitimitet, og en kan eventuelt gå vesentlig videre i fristillingen.

Innenfor de rammer som Den norske kirke har i forhold til staten, har det skjedd en fornyelse i menighetene i de siste tiår som viser at statskirkeordningen ikke er til hinder for en god menighetsutvikling. Vår vurdering er at det heller ikke i framtida vil en fortsatt statskirkeordning være noe vesentlig hinder for at det engasjement, i form av tro, tjeneste og tilhørighet, som finnes rundt i de mange menigheter, vil kunne blomstre og utvikle seg videre. Det er i tillegg viktig å påpeke at det i utredningen er vist at det også er mulig å gjøre en god del reformer innenfor en fortsatt statskirke som vil gi ytterligere rom for en videre utvikling til en mer uavhengig stilling. Det er også gjort juridiske utredninger som viser at vår statskirkeordning ikke er i konflikt med internasjonale konvensjoner om trosfrihet og menneskerettigheter.

Det er et viktig poeng at statskirkeordningen kan virke som en "sovepute" for Kirkens medlemmer og gjør at medlemmene slipper å ta det fulle ansvar for sin menighet. Med de

strukturer og tradisjoner en har i Norge vil det ta lang tid eller det må skje store politiske rystelser som gir mobilisering, jf. siste verdenskrig og Kirkekampen, før det er forutsetninger for en slik endring i økonomiske ansvarsforhold. Det vil trolig ha store konsekvenser også for annen kirkelig aktivitet i omsorgsarbeid og misjon, dersom det måtte settes inn så store private midler som er nødvendig for å drive en fristilt kirke uten at rollene og oppgavene til kirkelige ansatte endres betydelig.

Det foreslås stor statlig støtte i alle alternativene. Men når det formelle ansvaret er borte, er det stor fare for at slike midler blir prioritert bort når det ikke er "lovpålagte" oppgaver. Her må en gå klokt fram. En bør heller bruke eventuelle mer private midler til å ta nye initiativ, slik at Kirken blir sterkere som et engasjerende element i lokalmiljøen: Dette gjelder både gjennom et rikt gudstjenestefellesskap og ved forskjellige aktiviteter som gjør kirken til en viktig sosial møteplass.

Gruppen er usikker på hvilke alternativ som i realiteten vil fungere best i forhold til at de lokale menighetene skal sette premissene for utviklingen av Kirken og dempe sentralstyringen og byråkratiseringen av Kirken. Ideelt skulle full fristilling være best og fortsatt statskirke dårligst. Dette er vi sterkt i tvil om. Kristne miljøer har en tendens til å utvikle "andedammer" med sterk fokus på indre prosesser og maktinteresser. Vi tror at statskirken gir en tettere kontakt til samfunnet, både lokalt og i stort, og gjør det lettere å sikre at Kirken ikke mister fokus på de store menneskelige og samfunnsmessige utfordringer rundt den. Men det må uansett jobbes aktivt, for å sikre et slik utadrettet perspektiv og fremme problemløsende holdninger, framfor bindinger til byråkratiske regler. Fortsatt tilknytning til staten vil også bidra til å sikre ryddige og gjennomnsiktige beslutningsprosesser.

En fortsatt statskirkeløsning vil også gi en mest naturlig videreutvikling av Kirken som en bærer av norsk identitet og kultur. Gjennom tilknytningen til staten vil en også sikre en bredere oppmerksomhet rundt ritualene og at de føles relevante for vår tids mennesker.

Når det gjelder finansiering, vil vi særskilt tilrå at forslaget om en livssynsavgift støttes, dog slik at alle må betale. Det skal ikke "lønne" seg å melde seg ut av Kirken. Vi støtter forslaget om en verdiparagraf i Grunnloven, men mener at Den norske kirkes særstilling fortsatt skal være grunnlovsfestet.

d) Konklusjoner:

Ut fra ovenfor gitte argumentasjon støtter gruppen alt. 1 Forsatt grunnlovsfestet statskirke. Alternativ 2 En lovforankret folkekirke særlov er en sekundær løsning, som gruppen mener at tiden ikke er moden for ennå, særlig pga. svak demokratisk legitimitet til Kirkens styringsorganer. Gruppen er helt avvisende til alternativ 3 En selvstendig folkekirke.

I tillegg forslår vi at forslaget om livssynsavgift støttes, men den må gjelde alle, og det skal ikke være mulig å bli fritatt. Videre støtter vi forslaget om en verdiparagraf i Grunnloven.

2. Gravsferdforvaltning.

Gruppen har ikke sterke meninger på dette punktet, men ser praktisk på spørsmålet. Der det er naturlig f.eks. når kirkegården ligger nær Kirken, bør Kirken ha oppgaven. Det vil gjelde de fleste steder i landet. Kirken har også en kultur for verdige former rundt gravferd som er utviklet gjennom århundrer, som bør anses som en ressurs for samfunnet, noe som også taler for at Kirken normalt bør ha dette ansvaret. Dette vil si at vi i realiteten støtter mindretallets forslag. Flertallet ønsker å overføre ansvaret til kommunen, men med en åpning for avtaler med Kirken når det er hensiktsmessig.

Konklusjon: Mindretallsforslaget støttes.

3. Fredede og verneverdige kirker

Det er åpenbart at staten har et særansvar her. Arbeidsgruppen støtter flertallets forslag i utredningen. Dette vil si

- at det bør etableres særskilte finansieringsordninger for fredede og vernede kirker, uavhengig av alternativer
- at hovedbegrunnelsen for vern, er motivert av samfunnets kulturhistoriske behov
- at det skjer en vurdering av om staten skal overta eierskapet for særskilt verneverdige kirker

Konklusjon: Flertallsforslagene støttes.

4. Eiendomsrett

Alminnelig ryddighet og respekt for historien tilsier at vi støtter forslaget til flertallet i utredningen om at eiendommer og kirkefond som ikke er eid av private eller soknene i sin helhet overføres til Den norske kirke.

Konklusjon: Flertallsforslaget støttes.

5. Samlet konklusjon og tilråding

- a) **Kirkeordning og finansiering: Alternativ 1 Forsatt grunnlovsfestet statskirke støttes.**

Alternativ 2 En lovforankret folkekirke særlov er en sekundær løsning, som tiden ikke er moden for ennå, særlig pga. svak demokratisk legitimitet til Kirkens styringsorganer.

Alternativ 3 En selvstendig folkekirke avvises.

Forslaget om livssynsavgift støttes, men den må gjelde alle og det skal ikke være mulig å bli fritatt. Videre støttes forslaget om en verdiparagraf i Grunnloven

- b) **Gravferdsforvaltning: Mindretallsforslaget støttes.**
d) **Fredede og verneverdige kirker: Flertallsforslagene støttes.**
e) **Eiendomsrett: Flertallets forslag støttes.**

Østenstad 5. september 2006

Marianne Rønneberg

Ketil Hagen

Jan Sandal